

การพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน
ในอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

**The Sub-District Constitution Development for Community Democracy
Development in Kaengkhro District Chaiya Phum Province**

สมุทรร สวงวนสิน และ ณรรัฐ สวาสดรรร์ธรรณ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Samurt Sanguansin and Narat Sawadrath
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : narat.sw@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ 3) เพื่อการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ธรรมาภิบาลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็น การวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม, ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 25 คน และทำวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาธรรมาภิบาลขึ้นในพื้นที่ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นพื้นที่บริเวณเทือกเขาภูแลนคา มีลักษณะเป็นพื้นที่ลาดเชิงเขา ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตรพืชไร่ มีเส้นทางคมนาคม ไฟฟ้า และสาธารณสุขทั่วถึง ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และมีความต้องการให้มีการพัฒนาธรรมาภิบาลปานกลาง
2. ดำเนินการพัฒนาธรรมาภิบาลในตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดย (1) สร้างความเข้าใจ (2) เสนอปัญหาและรับฟังข้อเสนอแนะ และร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดแนวทาง (3) จัดทำข้อตกลงร่วมกัน (4) จัดทำร่างธรรมาภิบาล และ (5) พัฒนาเป็นธรรมาภิบาล
3. ดำเนินการเผยแพร่ธรรมาภิบาลและสร้างความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ในรูปแบบที่หลากหลาย และสร้างเครือข่ายไปสู่หน่วยงานอื่นๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียนมะไฟหวาน วัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ อุทยานแห่งชาติภูแลนคา เป็นต้น

* วันที่รับบทความ : 23 มกราคม 2567; วันแก้ไขบทความ 29 มกราคม 2567; วันตอบรับบทความ : 30 มกราคม 2567

คำสำคัญ: การพัฒนาประชาธิปไตย; ธรรมนูญตำบล; การพัฒนาชุมชน.

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to analyze the infrastructure conditions and needs for the development of a sub-district constitution for community democracy development in Kaeng Khro District, Chaiya Phum Province 2) to participatory develop the sub-district constitution for community democracy development in Kaeng Khro District, Chaiya Phum Province 3) to develop the sub-district constitution learning network for driving community democracy in Kaeng Khro District, Chaiya Phum Province. This research was mixed methods. The sample group consisted of 400 people using a questionnaire, key informants included local leaders, expert and local scholars, totaling 25 people, and conducting operational research to develop a subdistrict constitution in the area of Tha Ma Fai Wan Sub-district, Kaeng Khro District, Chaiya Phum Province. Data were analyzed using statistics such as Percentage, Mean, and Standard Deviation and analyzed qualitative data using content analysis methods.

The result was found that:

1. Kaeng Khro District, Chaiya Phum Province is an area around the Phu Lan Kha mountain range. It is characterized by a mountainside area. Most of it is an area for farming crops. There are thorough transportation routes, electricity and public health. The people have a simple lifestyle and there is a need for the development of a moderate sub-district constitution.
2. Develop a sub-district constitution in Tha Ma Fai Wan Sub-district. Kaeng Khro District, Chaiya Phum Province by (1) creating understanding (2) presenting problems and listening to suggestions and jointly analyze problems and determine guidelines (3) create a joint agreement (4) prepare a draft sub-district constitution and (5) develop it into a sub-district constitution.
3. Proceed with the dissemination of the sub-district constitution and create cooperation with government officials, community leaders and people in the area. Various formats and create a network to other agencies such as the Subdistrict Administrative Organization Mafai Wan School, Temple, Health Promoting Hospital Phu Laen Kha National Park, etc.

Keywords: Democracy Development; Sub-District Constitution; Community Development.

บทนำ

ประชาธิปไตยท้องถิ่น คือ ประชาธิปไตยในระดับรากฐานของสังคม หลักการสำคัญของ ประชาธิปไตยท้องถิ่น อยู่ที่ “การปกครองตนเอง” ซึ่งเป็นเรื่องของการมีสิทธิและเสรีภาพในการกำหนดชีวิต ของตนเองอย่างมากที่สุด ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายของรัฐนั้นๆ ได้ให้ไว้กับประชาชนในท้องถิ่น แต่สิ่งที่ต้อง พึงระวังไว้เกี่ยวกับหลักการปกครองตนเองดังกล่าว ก็คือ การมีสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว มิได้หมายความว่า ประชาชนในท้องถิ่นจะเป็นอิสระจากอำนาจรัฐ จนกระทั่งสามารถกระทำการต่างๆได้ตามอำเภอใจ เพราะใน ความเป็นจริงแล้ว การกระทำของพวกเขาจะต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความเป็นพลเมืองที่ดี

ของตนเองด้วย ดังเช่น การมีความกระตือรือร้นในการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ ทั้งของตนเองและส่วนรวมในชุมชนท้องถิ่น

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คณะราษฎรได้เริ่มทำเรื่องเทศบาล โดยมีการก่อตั้งขึ้นมากกว่า 100 แห่งภายในปีเดียวหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่การสร้างประชาธิปไตยในท้องถิ่นที่เกิดขึ้น ยังไม่ได้มีลักษณะของการฝึกให้ประชาชนมีความรักต่อท้องถิ่น หรือมีความเป็นพลเมืองมากนัก เพราะคณะราษฎรให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยระดับชาติมากกว่า ดังนั้น หลักการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่น เริ่มเป็นสิ่งที่ถูกละเลย และถูกลดความสำคัญลงไปมากขึ้นเรื่อยๆ ตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 อย่างไรก็ตาม การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นภายหลังการกระจายอำนาจ กลับไม่ได้ทำให้ประชาธิปไตยท้องถิ่นที่เกิดขึ้น เป็นไปตามหลักการปกครองตนเองอย่างแท้จริง เพราะให้ความสำคัญกับการใช้ประชาธิปไตยผ่านตัวแทน เช่นเดียวกับประชาธิปไตยระดับชาติ โดยมีการเลือกผู้แทนสำหรับทำหน้าที่การบริหาร และหน้าที่นิติบัญญัติในสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละระดับ ทำให้ประชาธิปไตยท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมีปัญหาไม่ต่างจากประชาธิปไตยระดับชาติ

ด้วยข้อจำกัดของการเมืองเชิงสถาบันที่เกิดขึ้นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะดังกล่าว จึงทำให้บทบาทของการเมืองภาคพลเมืองในระดับท้องถิ่น กลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชนในท้องถิ่น ที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการบริหารปกครองท้องถิ่นโดยตรง โดยประชาชนในท้องถิ่นอาจจะอาศัยช่องทางที่มีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ เพื่อรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของตนเอง ที่อาจจะได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆของท้องถิ่น ภายหลังจากการขยายสิทธิของประชาชนในการจัดการชุมชนท้องถิ่นของตน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ นับตั้งแต่ฉบับปี 2540 เป็นต้นมา (สันต์ชัย รัตนะขวัญ, ออนไลน์)

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560 : 74-75) หมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น(มาตรา 249) โดยกำหนดให้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะที่เหมาะสม สอดคล้องกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ ทั้งนี้ รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” โดยจะดำเนินการศึกษาตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการของประชาชนในการสร้างธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน นำมาทำการศึกษารูปแบบธรรมณูญตำบลที่เหมาะสมกับพื้นที่ และสร้างธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม อันเป็นนวัตกรรมเพื่อนำไปให้ประชาชนทุกคนในพื้นที่ตลอดจนถึงผู้เกี่ยวข้องได้นำหลักธรรมณูญไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ พร้อมกันนี้ ยังมีการดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับธรรมณูญตำบลให้กับประชาชนในพื้นที่โดยจัดกิจกรรมการเผยแพร่ที่เหมาะสมให้กับประชาชนในพื้นที่และสร้างเป็นเครือข่ายไปยังพื้นที่อื่นๆ อีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปเสนอเป็นตัวแบบในการพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาหลักประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อพัฒนาธรรมณูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศธรรมณูญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ประชากร ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 6,581 คน และคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการกำหนดหากกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1967 : 398) โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเกินกว่าที่กำหนดเพื่อลดความคลาดเคลื่อนในการเก็บข้อมูล จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) (ปัญญา คล้ายเดช, 2560 : 175)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเฉพาะ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่วิจัย จำนวน 25 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น จำนวน 10 คน 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน และ 3) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้แทนประชาชน จำนวน 5 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 15 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 4 ตอน

2) เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก่งคร้อ จำนวน 3 ตอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยแล้วนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในลักษณะความเรียงโดยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละโครงการที่ได้กำหนดไว้

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้นำหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขออนุญาตในการแจกแบบสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม ตลอดจนถึงการจัดกิจกรรมการพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนที่ผู้วิจัยได้ร่วมกันจัดขึ้นในพื้นที่วิจัย

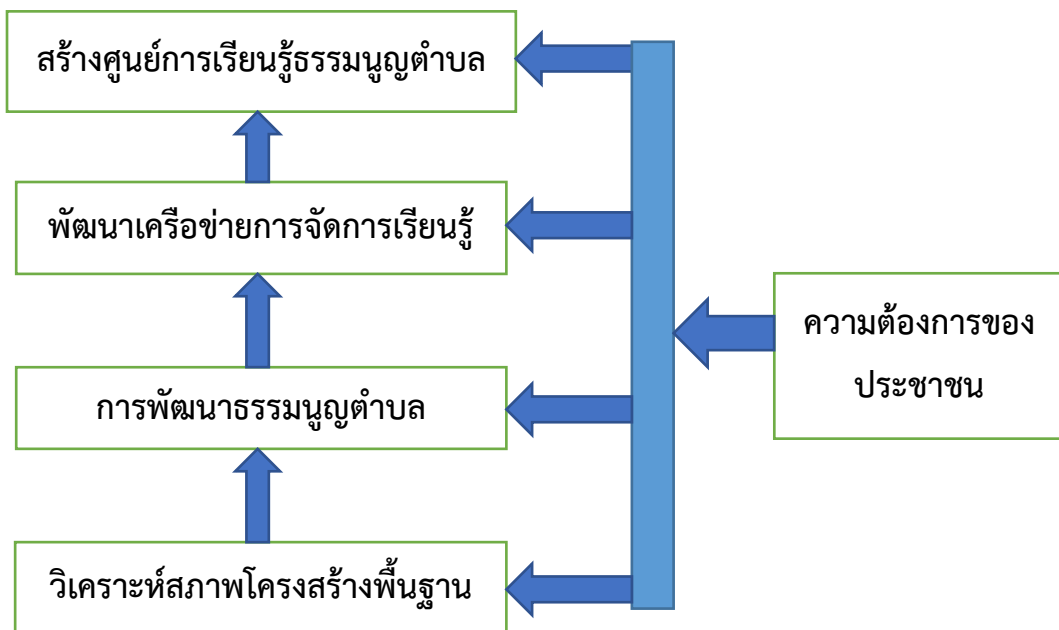
การวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พร้อมทั้งแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของความเรียงประกอบตาราง

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มประกอบกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ นำมาจัดหมวดหมู่แล้วตีความ แปรความ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาตามหลักอุปนัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น และแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ สรุปลงเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยพบประเด็นที่มีสาระสำคัญดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยทำการศึกษาเฉพาะในพื้นที่ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พบว่าเป็นพื้นที่ที่ตั้งบนเทือกเขาภูแลนคาทั้งหมด พื้นที่โดยรอบเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้พื้นที่ป่าส่วนมากยังสมบูรณ์ การอพยพขึ้นมาทำกินบนภูแลนคา มีประชาชนที่ไร่ที่ทำกินมาจากหลายแห่ง การตั้งบ้านเรือนตามแหล่งทำกินส่งผลให้เกิดชุมชนที่อยู่กระจัดกระจาย ต่อมาเมื่อกรมป่าไม้เข้ามาจัดการไม่ให้เกิดการบุกรุกป่าสงวนอีกจึงมีการจัดการที่ดินที่ชัดเจนขึ้น เมื่อทางราชการจัดตั้งการปกครองท้องถิ่นขึ้น เพื่อดูแลประชาชนจึงแยกออกเป็นหมู่บ้าน ตำบล ขึ้นการปกครองกับตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ

ซึ่งเป็นพื้นที่บนภูแลนคาทั้งหมด และเป็นเขตของอุทยานแห่งชาติภูแลนคา ต่อมาเมื่อมีการกระจายอำนาจ จึงมีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะไฟหวาน เพื่อการพัฒนาชุมชนให้เจริญขึ้น แต่การพัฒนาพื้นที่มีปัญหาในเรื่องการจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐานบ้าง เพราะพื้นที่ที่ห่างไกลกัน ประชาชนอยู่เป็นกลุ่มๆตามภูมิลำเนาเดิมซึ่งส่วนใหญ่มีแนวคิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและต่างจากกลุ่มอื่น ต้องใช้เวลาในการพัฒนาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งตำบล

จากการสอบถามเกี่ยวกับความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ในพื้นที่ตำบลท่ามะไฟหวานพบว่า ประชาชนมีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.88$) โดยในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน คือ 1) ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X} = 2.69$) 2) ด้านการเมือง ($\bar{X} = 2.77$) 3) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.70$) 4) ด้านสังคม ($\bar{X} = 2.87$) 5) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{X} = 2.89$) 6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.83$) และ 7) ด้านสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.41$)

2. การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในพื้นที่ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้กระบวนการชุมชน ดังต่อไปนี้

1) การสร้างความเข้าใจในการจัดทำธรรมนุญตำบล

ได้ดำเนินการสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะไฟหวาน และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะไฟหวาน เพื่อขอรับทราบแนวคิดในการบริหารจัดการ และนำเสนอแนวคิดในการจัดทำธรรมนุญตำบลเพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันโดยในขั้นต้น และเชิญผู้นำชุมชนเข้าร่วมรับฟังแนวทางการจัดการชุมชนด้วยการอยู่ร่วมกัน ดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนร่วมกันโดยการตั้งกฎกติกา ระเบียบ แบบแผนให้ปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนเกิดการเคารพกฎ กติการ่วมกัน อันจะนำไปสู่การสร้าง ความสามัคคี ซึ่งการส่งเสริมการจัดทำธรรมนุญตำบล เพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างประชาธิปไตยชุมชน การสร้างความเข้าใจเบื้องต้น

2) การเสนอปัญหาและรับฟังข้อเสนอแนะ และร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดแนวทางร่างธรรมนุญตำบล

ดำเนินการเสนอปัญหาและรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้นำในชุมชนต่างๆ ทำความเข้าใจกับปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้น พิจารณาถึงประเด็นต่างๆ รวมทั้งการอธิบายให้ชุมชนได้รับรู้และเข้าใจ และการติดตามประเมินผล หลังจากการสร้าง ความเข้าใจกับผู้นำชุมชนและขั้นตอนการเสนอแนวคิดจากผู้นำชุมชนไปสู่ประชาชนในปกครองเป็นเบื้องต้นแล้ว คณะผู้วิจัยจึงจัดให้มีการประชุมกลุ่มประชาชนของแต่ละหมู่บ้านเพื่อรับฟังปัญหา ข้อคิดเห็นและความต้องการของประชาชน รวมทั้งการชี้แจงหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ

ด้วย โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ, ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้แทนประชาชน โดยมีคณะผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา

3) การจัดทำข้อตกลงร่วมกัน

เป็นการตกลงกันว่าจะใช้ธรรมนูญร่วมกัน โดยใช้ที่ทำการบริหารส่วนตำบลท่ามะไฟหวานเป็นที่ตั้งที่ทำการธรรมนูญตำบล ซึ่งทุกฝ่ายจะช่วยกันรักษา กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ให้สามารถทำให้ชุมชนเกิดความสงบสุข ซึ่ง ขั้นตอนนี้เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะไฟหวาน กับกำนันตำบลท่ามะไฟหวาน

4) การจัดทำร่างธรรมนูญตำบล

กำหนดแนวทางในการพิจารณาการจัดทำธรรมนูญตำบลร่วมกัน เป็นร่างธรรมนูญตำบล แบ่งออกเป็น 8 หมวด ประกอบด้วย หมวดที่ 1 บททั่วไป หมวดที่ 2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน หมวดที่ 3 ด้านการเมือง หมวดที่ 4 ด้านเศรษฐกิจ หมวดที่ 5 ด้านสังคม หมวดที่ 6 ด้านปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมวดที่ 7 ด้านสิ่งแวดล้อม หมวดที่ 8 ด้านสารสนเทศ

5) การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วมใน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

การพัฒนาธรรมนูญตำบลนั้น จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือกันในการพัฒนาเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและเกิดการขับเคลื่อนร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างผู้นำฝ่ายปกครองและผู้นำฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากการทำงานในพื้นที่ผู้นำชุมชนที่เป็นแกนนำสำคัญ ประกอบด้วย ผู้นำฝ่ายท้องถิ่นและฝ่ายท้องถิ่น จึงควรมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้นำฝ่ายท้องถิ่นและฝ่ายท้องถิ่น และช่วยกันขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นในทุกด้าน ดังนั้นการขับเคลื่อนการดำเนินงานในท้องถิ่น จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือกันทุกฝ่าย ซึ่งแกนนำในชุมชนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาธรรมนูญตำบลจึงเป็นความร่วมมือกันของทุกภาคส่วน ซึ่งการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้นำฝ่ายท้องถิ่นและฝ่ายท้องถิ่น จะช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นในทุกด้าน

3. การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศธรรมนูญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ธรรมนูญตำบลเป็นเรื่องที่จะต้องทำความเข้าใจทั้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ว่ามีความสำคัญและความเป็นระเบียบของชุมชน นอกเหนือกฎหมายของบ้านเมืองที่มีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดระเบียบสังคม เช่น การขายสุราในวันพระ การกำหนดพื้นที่ห้ามดื่มสุรา การมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชน เป็นต้น การใช้ประโยชน์ในพื้นที่วัดอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งการสนับสนุนการศึกษาของพระภิกษุด้วยการถวายทุนการศึกษา เพื่อให้พระภิกษุนำความรู้มาพัฒนาชุมชนต่อไป การพัฒนาการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญ ดังนั้นการจัดการศึกษา ควรให้ชุมชนมีบทบาทให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน ศึกษาความเป็นมาด้วยการขอความร่วมมือจากปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้ง

การเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้การศึกษาเล่าเรียน ส่วนราชการในพื้นที่ส่วนใหญ่ถือว่าเป็นเครือข่ายในการพัฒนา และช่วยจัดการเรียนรัฐธรรมนูณ์ตำบลทั้งสิ้น ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียนมะพะทวน วิทยาลัยพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมะพะทวน อุทยานแห่งชาติภูแลนคา เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

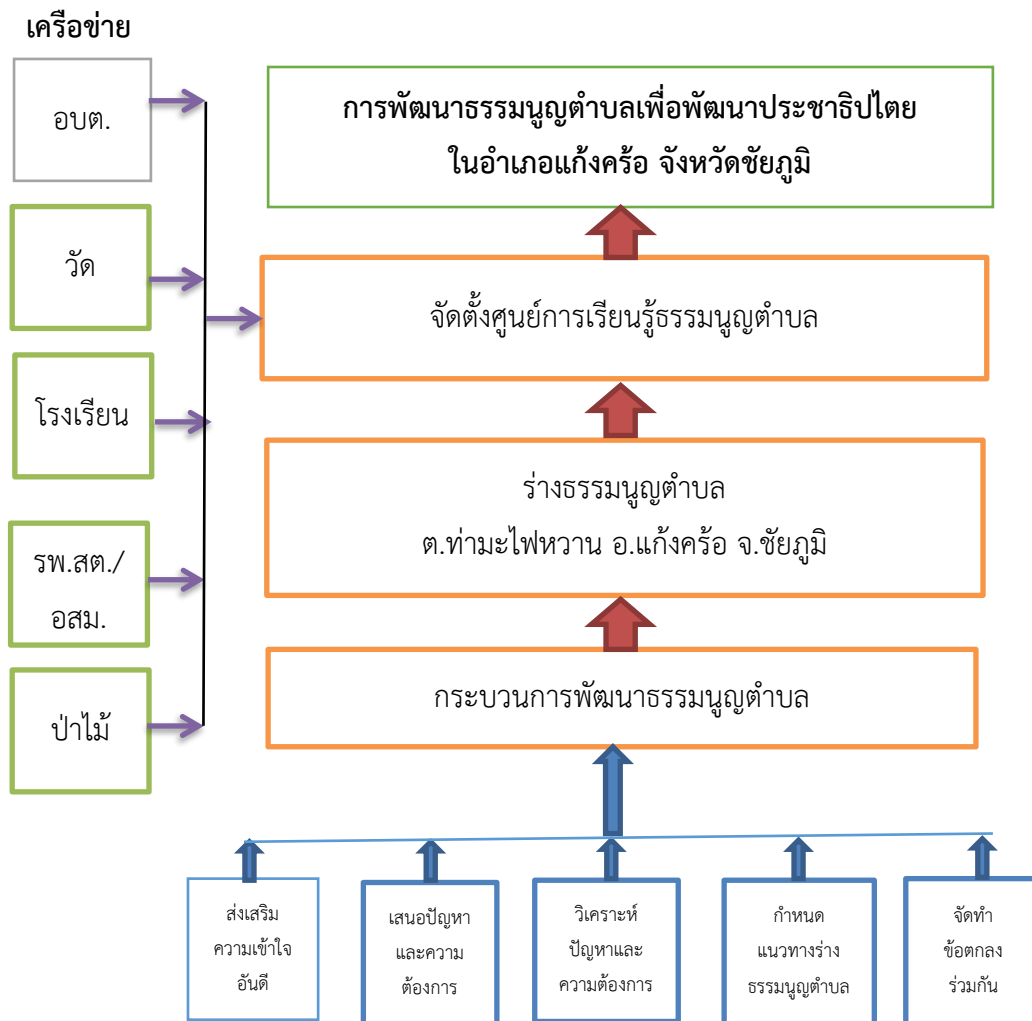
การพัฒนาธรรมนูณ์ตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. การพัฒนาธรรมนูณ์ตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนร่วมกัน โดยการตั้งกฎ กติกา ระเบียบ แบบแผนให้ประชาชนในชุมชนได้ปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนเกิดการเคารพกฎ กติการ่วมกัน อันจะนำไปสู่การสร้างสามัคคี ซึ่งการส่งเสริมการจัดทำธรรมนูณ์ตำบล เพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างประชาธิปไตยชุมชน การสร้างความเข้าใจเบื้องต้น เป็นการสร้างความเข้าใจต่อผู้นำชุมชนซึ่งจะนำแนวคิดนี้ไปสู่ประชาชนในการร่วมจัดทำธรรมนูณ์ตำบลในอนาคตต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยของจรรยา สุภาพ (2535 : 53) ที่กล่าวถึงหลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างความเข้าใจอาจต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจกับปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้น การพิจารณาถึงประเด็นต่างๆ รวมทั้งการอธิบายให้ชุมชนได้รับรู้และเข้าใจ จำเป็นต้องใช้เวลา และการติดตามประเมินผล ซึ่งประเวศ วะสี (2537 : 23) กล่าวว่า ประชาธิปไตยมีฐานอยู่ที่การเคารพความเป็นมนุษย์ของคนอื่น หรือของคนทุกคน ด้วยความเชื่อในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของคนทุกคนว่าทุกคนมีคุณค่ามีศักยภาพที่จะเรียนรู้ มีอิสรภาพ มีความรัก ความเอื้ออาทรต่อกัน และร่วมมือกันในการพัฒนาสังคมให้เกิดความถูกต้อง เกิดประโยชน์สุขต่อทุกคน สอดคล้องกับแนวคิดของเพิ่มศักดิ์ มกราริรมย์ (2546 : 21) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม คือการที่ประชาชนซึ่งประกอบด้วยบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการ การรับรู้ข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นประเด็นปัญหา การตัดสินใจ กำหนดนโยบาย การวางแผน การได้รับประโยชน์ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ การติดตามประเมินผลและการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ดังนั้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับบุคคลและองค์กรหลายประเภท เพื่อเกิดความสมานไมตรี ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือผู้ร่วมงานทุกฝ่ายต้องมีอุดมการณ์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน และ ปรัชญา เวสารัชช (2547 : 103) ที่ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นและชนบท คือการที่ประชาชนหรือชุมชน หรือองค์กรของประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นและชนบทในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอน ในรูปแบบการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะพัฒนาหรือยกระดับขีดความสามารถของตนในการจัดการทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุก ๆ ด้านของตนให้ดีขึ้นกว่าเดิม

2. การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศธรรมนุญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน จะเห็นได้ว่า ธรรมนุญตำบลเป็นเรื่องที่จะต้องทำความเข้าใจทั้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ว่ามีความสำคัญและความเป็นระเบียบของชุมชน นอกเหนือกฎหมายของบ้านเมืองที่มีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดระเบียบสังคม เช่น การขายสุราในวันพระ การกำหนดพื้นที่ห้ามดื่มสุรา การมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชน เป็นต้น การใช้ประโยชน์ในพื้นที่วัดอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งการสนับสนุนการศึกษาของพระภิกษุด้วยการถวายทุนการศึกษา เพื่อให้พระภิกษุนำความรู้มาพัฒนาชุมชนต่อไป การพัฒนาการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญ ดังนั้นการจัดการศึกษา ควรให้ชุมชนมีบทบาท ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน ศึกษาความเป็นมาด้วยการขอความร่วมมือจากปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้งการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้แก่เรียนด้วย การกำกับดูแลจากส่วนกลางจึงถือเป็นเรื่องปกติในระบบการปกครองท้องถิ่น แต่ประเด็นสำคัญคือจะกำกับดูแลอย่างไรไม่ให้เข้มงวดจนกระทั่งไปลดทอนความเป็นอิสระของท้องถิ่น และในขณะเดียวกันจะกำกับดูแลอย่างไรให้การใช้อำนาจนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของประธาน คงฤทธิศึกษากร (2535 : 11) ที่ว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และแนวคิดของ โกวิทช์ พวงงาม (2546 : 1) ซึ่งกล่าวว่าไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือ เพียงบางส่วน หรือเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ

องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะการวิจัยเรื่อง เรื่องการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การศึกษาการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในด้านต่างๆหลายด้านแต่ก็ไม่สามารถครอบคลุมถึงความต้องการของประชาชนทั้งหมดได้ เพราะแต่ละแห่งจะมีปัญหาและอุปสรรคไม่เหมือนกัน ควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดเสวนาหัวข้อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน เพื่อให้เกิดพัฒนาธรรมนุญตำบลในจังหวัดชัยภูมิ อย่างจริงจัง

2) ควรมีการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ โดยเฉพาะประชาชนหรือผู้ที่สนใจที่อยู่ห่างไกล

3) ควรมีการให้ความรู้แก่นิสิต นักศึกษาและประชาชนให้รู้จักและเข้าใจในธรรมนุญตำบลได้อย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และถูกต้องในการนำเสนอผลงาน

2) ควรนำการศึกษาการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดอื่นด้วย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่ามีประสิทธิภาพหรือแตกต่างกันหรือไม่

3) ควรศึกษาการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน โดยให้ความสำคัญกับความต้องการ แนวคิด ปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้น ของประชาชน เพื่อนำข้อมูลมาบูรณาการ ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2546). *การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยชุมชน
- จรูญ สุภาพ. (2535). *ระบบการเมืองเปรียบเทียบ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พัฒนาพานิช.
- นภัทร์ แก้วนาค.(2555). “เอกสารประกอบการบรรยายเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ”. *เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชาระเบียบวิธีวิจัย*. คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (อัดสำเนา).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2535). *การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ปรัชญา เวสารัชช์.(2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร: รายงานการวิจัยสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเวศ วะสี.(2537). *การพัฒนาประชาธิปไตยและการปฏิรูปทางการเมือง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์. (2546). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่ารอบคุดข้อจำกัดและการวิเคราะห์ทางเลือก*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชน แห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560
- วิทยากร เชียงกูล. (2565). *หลักการของระบอบประชาธิปไตย*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2565. แหล่งข้อมูล: <http://witayakornclub.wordpress.com/2007/06/26/democratic/>
- สันต์ชัย รัตนะขวัญ. (2564). “ประชาธิปไตยท้องถิ่น” เว็บไซต์ฐานข้อมูลการเมืองสถาบันพระปกเกล้า. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564. แหล่งที่มา: <http://wiki.kpi.ac.th>